

## PAALI-EESTI SÕNARAAMAT

### dhuta, dhūta

[Sk. dhuta, dhūta]

1. raputatud, liigutatud [Dāvs](#) V.49 ([vāta](#)°).
2. "maha raputatud", kommentaariumites alati kui "see kes raputas maha" kas pleki ([kilesa](#)) v vaimse arengu takistuse ([vāra](#), [nīvaraṇa](#)).

Sõna on harva esinev; [kosajja](#) vastandina: lohakas, hooletu, laisk [Vin](#) I.45=305=II.2=III.21=IV.213; valu D.I.5; **dhutadhamma** eksimusi vältiva eluviisi õpetus, esmalt munkadele, siis ilmikutele [Sn](#) 385; **dhutanga**, **dhutaṅga** praktikate kogum ([anga](#), [aṅga](#)), mis juhib sobilikku dhuta (takistustest vabanemise) seisundisse; 13 sellist praktikat on toodud [Vin](#) V.131, 193 ja analüüsitud [Vism](#) 59. [Milinda](#) VI. pt on pühendatud nende askeetlike praktikate ülistuseks, kuigi pole teada, et need oleks olnud väga laialdaselt kasutatud. Mõnda neist on halvustatud [M](#) I.282 ja näiteid nendest leiab [Vin](#) III.15; [Bu](#) I.59; [J](#) III.342; IV.8; [Miln](#) 133, 348, 351; [Vism](#) 59 (°kathā), 65 (°cora), 72 (id.), 80 (def); [SnA](#) 494; [DhA](#) I.68; II.32 (dhūtanga); IV.30. [Nd1](#) 188 on toodud, et 8 neist on ülimalt soovitatavad. **dhutadhara** üksikasjades tähelepanelik, täpne teadvelolek [Miln](#) 342 (āraññaaka dhutadhara jhāyin). **dhutavata** töötus dhutanga täitmiseks [DhA](#) VI.165. **dhutavāda** see kes peab kinni sõna-sõnalt dhuta praktikast [S](#) II.156; [A](#) I.23; [Miln](#) 380; [Vism](#) 80; [ThA](#) 69; [DhA](#) II.30. -[vādin](#)=°[vāda](#) [J](#) I.130.

### dhara

(tavaliselt -°, va [Miln](#) 420) (adj.) /kas adj - adjektiiv või om - omadussõna?/ [Sk. dhara, vt dharati]

taluv, kulutav, kurnav; (kinni-)pidamine, hoidmine; pidama meeles; peast teadmine;

[vinaya](#)°, [mātikā](#)° [D](#) II.125. **dhammadhara** Dhamma teadmine [Sn](#) 58; [Th](#) 1, 187; [Nd2](#) 319; [vinaya](#)° [Miln](#) 344; [jaṭṭajina](#)° [Sn](#) 1010. Vt ka [dhāra](#).

### dhārā

1. [Sk. dhārā, dhāvati 1]

valang, vool, voog, voolus, hoovus

[D](#) I.74 (sammā° õige, st (aasta-)ajale sobilik dušš; [DA](#) I.218=vuṭṭhi); II.15 (udakassa, vool, hoovus, voog); [J](#) I.31; [Ps](#) I.125 (udaka°); [Pv](#) II.970 (sammā°); [VvA](#) 4 (hingulika°); [PvA](#) 139; [DhA](#) IV.15 (assu°); [Sdhp](#) 595 (vassa°).

2. [Sk. dhārā, dhāvati 2.]

relva tera

[J](#) I.455; VI.449; [DhA](#) 317; [DA](#) I.37. - (adj./om) (-°) millel on (terav) serv [J](#) I.414 (khura°) [Miln](#) 105 (sukhuma°); [ekato](#)°-[ubhato](#)° ühe- ja kahe teraga; [J](#) I.73 ([asi](#)); IV.12 ([sattha](#)).

### dhāvati

[Sk. dhāvati, dhāvate: 1. voolama, jooksmas etc; 2. puhastama (voolava vee all) etc]

1. jooksmas (kiireti, eemale, ära)

**Sn** 939 (cp. Nd1 419); **Dh** 344; **J** I.308; VI.332; **Nd1** 405=**Nd2** 304III.; **Pv** IV.161 =**palāyati PvA** 2841; **DhA** I.389 gacchati vastand; **PvA** 4; **Sdhp** 378.

2. puhastama jms

vt **dhovati**, **dhavala**, **dhārā2**.

## **udapāna**

[uda + pāna “(koht kus on) joogivesi”]

kaev, tsistern

**Vin** I.139; II.122; **M** I.80; **A** IV.171; **J** III.216; **Ud** 78; **Pv** II.78; II.925; **Miln** 411; **Vism** 244 (võrdluses); **DA** I.298; **VvA** 40; **PvA** 78.

## **kūla**

(kesksugu) [**Dhtp** 271: kūla āvaraṇe]

kallak, kaldapealne, nõlvak, kallas, muldvall, muldkeha.

Tavaliselt jõgede kohta: **S** I.143=**J** III.361; **A** I.162; **Sn** 977; **J** I.227; **Miln** 36: **udapānakūla** allika nõlval **Vin** II.122; **vaccakūpassa kūla** reoveereservuaari kaldal **Vin** II.141. vt ka paṃsu°, uk°, upa°, paṭi°.

## **piṇḍapāta**

[**piṇḍa** almustoit **pāta** asetama]

‘almustoidu asetamine’, ehk almustoidu kogumine v vastuvõtmine vt ka **piṇḍa**, **pāta**.

## **pāta**

[pat] (-°)

1. langus

**DA** I.95 (**ukkā**°); **PvA** 45 (**asani**°).

2. viskamine, panemine, asetamine

**Sn** 987 (**muddha**°); **PvA** 57 (**akkhi**°). vt ka **piṇḍa**.

## **arañña, ārañña**

(omadussõna) [**arañña** + **ka**]

kuulub eralduse v üksildase elu v metsa juurde, metsas v üksinduses elamine; see kes elab erakluses metsas (**bhikkhū**).

**M** I.214 (ā°), 469; III.89; **S** II.187, 202 (v. I. ā°), 208 sq.; 281; **A** III.343, 391; IV.291, 344, 435; V.10. Vt ka **ārañña**.

## abbhokāsika

(omadussõna) [abbhokāsa]

kuulub avatud õhu juurde, inimene kes elab avatud taeva all; teatud askeetide tava.

[D](#) I.167; [M](#) I.282; [A](#) III.220; [Vin](#) V.131, 193; [J](#) IV.8 (+ nesajjika); [Mops](#) 69; [Miln](#) 20, 342. (Üks 13.st [dhutanga](#)'st). Vt ka [Nd1](#) 188; [Nd2](#) 587. **abbhokāsika'anga** väljaselamise tava või süsteem [Nd1](#) 558 ([abbhokāsi-kankhā](#) [Nd1](#) 188).

## susāna

kalmistu

[Vin](#) I.15, 50; II.146; [D](#) I.71; [A](#) I.241; II.210; [Pug](#) 59; [J](#) I.175; [Nd1](#) 466; [Nd2](#) 342; [Vism](#) 76, 180; [PvA](#) 80, 92, 163, 195 **āmakasusāna** koht kuhu on jäetud surnukehad mädanema v lagunema [J](#) I.61, 372; VI.10; [DhA](#) I.176. **susānaaggi** kalmistu tuli [Vism](#) 54. **susānagopaka** kalmistuhoidja [DhA](#) I.69.

## santati

(n.) [saṃ+tan, 'venitus']

1. järjepidevus, kestvus, elus püsimine, ellu jäämine

[Dhs](#) 643; [Nett](#) 79; [Miln](#) 72, 185; [VbhA](#) 8, 170, 173; [VvA](#) 25; [Vism](#) 431, 449. **cittasantati** teadvuse järjepidevus [Kvu](#) 458; cp. [Cpd.](#) 6, 1531, 252 sq.; **dhammasantati** oleku järjepidevus [Miln](#) 40; **rūpasantati** mateeria järjepidevus [VbhA](#) 21; **sankhārasantati** materiaalsete asjadega seotud põhjuslik seos [Th](#) 1, 716.

2. liin.

[Miln](#) 160.

## nesajjika

(om) [fr. [nisajjā](#)]

istuvas asendis olemine ja püsimine (askeetlik praktika)

[A](#) III.220; [Th](#) 1, 904, 1120; [Nd2](#) 587; [J](#) IV.8; [Pug](#) 69; [Vism](#) 79; [Miln](#) 20, 342. **nesajjika'anga** see kes järgib [dhūtanga](#)-praktikat, kasutades istuvat asendit ka magamiseks, vt [Vin](#) V.193, [Vism](#) 61; vt ka [dhūtanga](#).

## DHAMMA JAOTUSED

### 13 dhutaṅga, dhutanga

- 1) paṃsukūla rābalaist õmmeldud või paigatud rüü kandmine
- 2) tecivilarika kolme rüü omamine
- 3) piṇḍapāta almustoidu kogumine
- 4) sapadānacārika almustoidu kogumine ilma maja vahele jätmata
- 5) ekāsanika ühe istumiskorraga söömine
- 6) pattapiṇḍika ainult almustoidu kausist söömine
- 7) khalupacchabhaddika peale söömise alustamist uute toiduannetuste mitteaktsepteerimine
- 8) āraññika metsas erakluses elamine
- 9) rukkhamūla puu all elamine
- 10) abbhokāsika vabas õhus (looduses, lageda taeval) elamine
- 11) susānika surnuaias elamine
- 12) yathāsantatika rahuldumine igasuguse eluasemega
- 13) nesajjika lamavast asendist loobumine (istumisasendis magamine)

Kõiki 13. dhutaṅga praktikat esinevad vanemates suttades (nt M. 5, 113; A. V., 181–90), kuid mitte üheskoos ega samas kohas. Buddha on öelnud, et “Kahtlemata on bhikkhude jaoks suur eelis elada erakuna metsas, koguda almustoitu, teha oma rüü rābalaist, olla rahul kolme rüuga.” (A.i. 30).

Juba enne Buddha eksisteerisid askeetlikud praktikad, mille järgimise kaudu püüti vabaneda maistest vaevadest ja saavutada emantsipatsioon (hindusimis: moksha). Teised jälle uskusid, et olemasolu lõppeesmärk on elu täiel rinnal nautimine. Buddha lükkas need mõlemad vaated tagasi kui vaimset arengut takistavad äärmuslikud ja valed praktikad ning selgitas, et vaid kesktee (majjhimā paṭipadā) aitab tasakaalustatud ja õigel moel vabaneda kümnest kõiðikust (dasa saṃyojana), saavutada kümme insait-teadmist (dasa-vipassanā-ñāṇa) (ning saavutada maailma nägemine nii nagu see tõeliselt on (yathā-bhūta)).

Bhikkhudele ja bhikkhunitale andis Buddha käitumisjuhiste kogu, mida tuntakse Paatimokkha (pāṭimokkha) nime all, noormunkadele 10 kõlblusjuhist (dasa-sīla) ja ilmikutele 5 kõlblusjuhist (pañca-sīla), mis on vältimatuks alustalaks esimese tšaana (jhāna) ja teadvoleku loomise (sati-paṭṭhānā) saavutamiseks. Vabanemise (nibbāna) kiiremaks saavutamiseks andis Buddha bhikkhudele 13 dhutaṅga't [dhuta maha raputama; eksimusi vältiv; anga, aṅga kogumik, kogu = praktikate kogumik, mis viib hoolikalt eksimusi vältiva inimese kujunemisele], mis on oma Vinaja välised olemuselt virgumist soodustavad askeetlikud mitte-äärmuslikud e keskteed ja meele puhastumist toetavad praktikad. Sisuliselt aitavad need viia isiku vajadused miinimumini ning vabaneda kolmest peamisest plekist, milleks on ahnus (lobha), viha (dosa) ja pettekujutlus (moha), mis omakorda aitab kaasa meele keskendumisele. Dhutaṅga praktika aitab vähendada kasutuid ja virgumist piiravaid takistusi, nagu seda on ülemäärane toit, liigsed riided, asustatud piirkondadega seotud rahutus jms. Kui praktika on teostatud õigesti, ei põhjusta see mingitki meele või keha

väsimust ega stressi. Juhul kui **dhutaṅga** järgija kogeb aga suuri raskuseid ja pingeid, peaks ta sellest praktikast loobuma, kuna nii võib praktika muunduda virgumist piiravaks eksimuseks.

Peamiselt on **dhutaṅga** tava kasutusel **Theravaada** metsatraditsioonides. Igaüks saab võtta vastu kas ühe või mitu **dhutaṅga**'t, vastavalt oma võimekusele. Iga **dhutaṅga** koosneb kolmest piirangutasemest, eesmärgiga kasutada loodust kui loobumist toetavat potentsiaali.

- 1) **paṃsukūla** [**paṃsu** tolm, mustus, pinnas; **kūla** kallas, nõlv, väljaulatuv koht]] “mis ulatub välja mustusest” e räbalaist õmmeldud või paigatud rüü kandmine. Praktika, kus bhikkhu kannab äravisatud rüüd, või teeb enesele ise rüü äravisatud riidejääkidest v räbalatest ja paikab oma rüüd. Kuigi termin **paṃsukūla** viitab tavaliselt riietusele, puudutab see ka muid objekte milleks võib olla **paṃsukūla** kauss, **paṃsukūla** sandaalid, **paṃsukūla** söök jne.
- 2) **tecivilarika** [**ti** kolm + **cīvara** rüü] kolme rüü omamine, milleks on alumine rüü (**antaravāsaka**), **pealmine/ülemine** rüü (**uttarāsaṅga**) ja **välimine/topeltrüü** (**saṅghāṭi**). Praktika, kus bhikkhu kasutab vaid eeltoodud kolme rüü ja loobub kõikidest teistest rüüdest.
- 3) **piṇḍapāta** 1. [**piṇḍa** (almus)toit + **pāta** asetama] almustoidu asetamine, ehk almustoidu kogumine v vastuvõtmine; 2. [**piṇḍa** (almus)toit **patta**2 kauss] almuskauss; praktika, kus bhikkhu kasutab toiduks vaid seda, mida talle on almustoidu kogumise ajal almuskaussi asetatud.
- 4) **sapadānacārika** [**sapadānaṃ sapadāna** ilma vahele jätmata + **cārika** rändamine /**dāna** majast mööduma (teises kontekstis ‘annetus’); **apadāna** maja vajele jätmata; **sapadāna** kõik majad üksteise järel, ilma vahele jätmata/] almustoidu kogumine ilma maja vahele jätmata. Praktika, kus bhikkhu peatub almustoidu kogumisel iga teele jääva maja juures.
- 5) **ekāsanika** [**ekā** üks, ainuke, ainulaadne + **āsana** istuma, sööma] ühe istumiskorraga söömine. Praktika, kus peale seda, kui bhikkhu on istunud maha ja oma söömise lõpetanud, ei söö ta peale püstitõusmist uuesti enne kui järgmisel päeval.
- 6) **pattapiṇḍika** [**patta** saadud; saaja (kauss vms) + **piṇḍa** (almus)toit] ainult almustoidu kausist söömine. Praktika, kus bhikkhu kasutab söögiks ainult oma almuskaussi.
- 7) **khalupacchabhaddika** [**khalu pacchā bhaddik**] peale söömise alustamist uute toiduannetuste mitteaktsepteerimine.
- 8) **āraññika** [**āraññika** = **āraññaka**] metsas erakluses elamine. Praktika, kus bhikkhu elab üksi metsas või asulast kaugemal piirkonnas.
- 9) **rukkhamūla** [**rukkha** puu **mūla** juur] puu all elamine. Praktika, kus bhikkhu valib välja sobiva puu ja elab selle all.
- 10) **abbhokāsika** [**abbhokāsika**] vabas õhus (looduses, lageda taeva all) elamine. Praktika, kus bhikkhu ei kasuta eluaset, vaid elab vabas looduses, lageda taeva all.
- 11) **susānika** [**susānika** surnuaed, kalmistu] suruaias elamine. Praktika, kus bhikkhu elab surnuaias.
- 12) **yathāsantatika** [**yathā** vastavalt, nagu, pärast, just, nagu, igasugune **santatika**] rahuldumine igasuguse eluasemega. Praktika, kus bhikkhu rahuldub igasuguse talle pakutud eluasemega.
- 13) **nesajjika** [**nesajjika** istuvas asendi säilitamine] lamavast asendist loobumine (istumisasendis magamine). Praktika, kus bhikkhu loobub täielikult lamavast asendist ja on pidevalt istuvas asendis, seda isegi magades.

## Leksikoni neti-versiooni kujunduseks ideid:

ESILEHT TERMINID JAOTUSED BLOGI BUDDHA DHAMMA SANGHA

sisesta otsingusõna	OTSI	LOGI SISSE
	(om.) [nisajjā] istuvas asendis olemine ja püsimine (askeetlik praktika).	
neḷa, nela	Selgitus ∨ ⌵ In English ∨ ⌵ Arendajale ∨ ⌵ Kommentaarium ∨ ⌵	
neva	Või:	
nevāpika	Selgitus	In English
nevāsika	Arendajale	Kommentaarium
<b>nesajjika</b>		
nesāda		
no		
nodeti		
nonīta		
nhāru		

Sõna võiks ilmuda nii, et on näha ka sellele eelnevad ja järgnevad sõnad ning sõnu on võimalik kerida alla-ja ülespoole.

Soovitan kasutada "Helvetica Neue / Thin" kirjafronti, see on selge ja saab kasutada täpitahti

Kui ühele sõnale on mitu tõlke vastet, siis kuidas need võiks ilmuda?

dhāraṇa	1. [Sk. dhārā, dhāvati 1] valang, vool, voog, voolus, hoovus		
dhāraṇaka	Selgitus	In English	Arendajale
dhāraṇatā	2. [Sk. dhārā, dhāvati 2.] relva tera		
dhāraṇā	Selgitus	In English	Arendajale
<b>dhārā</b>	VÕI:		
dhārin	1. [Sk. dhārā, dhāvati1] valang, vool, voog, voolus, hoovus		
dhāretar	2. [Sk. dhārā, dhāvati2] relva tera		
dhāreti			
dhāreyya	Selgitus	In English	Arendajale
dhāva			

Kui sõnale on mitu samase kirja pildiga vastet (otsingus kus täppe-kriipse ei kasutata), kuid on erinevad sõnad, kuidas need võiks ilmuvada? Või võiks otsing olla kaheksugune: täpne ja .... üldine?

Nt: dhārā, dhāra ja dhara on kolm erinevat sõna.

Kas need oleks mõttekas eraldada värvidega? Antud värvid on illustratiivse iseloomuga :)

dhāraṇa	1. [Sk. dhārā, dhāvati <sup>1</sup> ] valang, vool, voog, voolus, hoovus
dhara	2. [Sk. dhārā, dhāvati <sup>2</sup> ] relva tera
dhāraṇatā	Selgitus
dhāriya	In English
dhāra	Arendaiale
dhāraka	
dhāraṇā	
dhārā	
dhārin	

Või - kui on kolm samast sõna (dhārā, dhāra ja dhara), kas siis otsingus võiks olla valik: näita kõiki (nagu eeltoodud variandi puhul), või ilmuvad kolm ja neist peab valima ühe (sel juhul oleks visuaalne pilt nagu esimesel variandil)?

Või, võiks olla otsitav sõna eraldi ja samased eraldi, nagu siin: <https://suttacentral.net/define/dhamma>

“Selgitus” avanedes on näha:

A III.220; Th 1, 904, 1120; Nd2 587; J IV.8; Pug 69; Vism 79; Miln 20, 342.

**nesajjika’anga** üks 13st dhūtanga-praktikast, kus kasutatakse istuvat asendit ka magamiseks, vt Vin V.193, Vism 61; vt ka dhūtanga.

“In English” avanedes on näha:

**Nesajjika** {Nesajjika} (adj.) [fr. nisajjā] being & remaining in a sitting position (as an ascetic practice) A III.220; Th 1, 904, 1120; Nd2 587; J IV.8; Pug 69; Vism 79; Miln 20, 342. The n-°anga is one of the dhūtanga-precepts, enjoining the sitting posture also for sleeping, see Vin V.193, Vism 61, & dhūtanga.

Source: [The Pali Text Society's Pali-English Dictionary](#)

nesajjika : (adj.) remaining in a sitting position.

Source: BuddhaSasana: Concise Pali-English Dictionary

---

One of the Thirteen Dhutaṅgas.

The Pali term "nesajjika" means "the one who has the habit to be seated"

"nissida" = "sitting posture"

The bhikkhu who takes up the habit to renounce to the lying posture, only adopting sitting, standing and walking postures, is called a "nesajjika". When this practice is conveniently done, with constancy and diligence, with the determination of not breaking it, we say that there is "nesajjikaṅga" (state of mind arising out of renunciation to the lying posture).

According to restrictions, there do exist three kinds of practitioners of the nesajjika dhutaṅga:

1. ukkattha nesajjika, the noble practitioner of the nesajjika dhutaṅga
2. majjhima nesajjika, the intermediate practitioner of the nesajjika dhutaṅga
3. mudu nesajjika, the ordinary practitioner of the nesajjika dhutaṅga

Source: Dhamma Dana: The 13 Ascetic Practices of Buddhist Monks

---

"Arendajale" avanedes on näha:

Arendaja 1: Sõna xxxxx (Vin.i.X) on... sobiks ehk tõlkida ka .... (13.11.2018)

Arendaja 2: Seda sõna on S.K. raamatus A.B. (lk 126) tõlkinud ka nii: x (15.11.2018)

Arendaja 3: Jah, ilmselt saab seda tõlkida nii ja naa.... (19.11.2018)

Arendaja 9: Teen ettepaneku lisada sõna "xxxx" tõlkevasteks ka XXXX

"Arendajale" võiks ilmuda vaid siis, mõni arendaja sisse logib.

Kommentaariumi avanedes on näha:

Kasutaja Bodhi: Hiina keeles tähendab sõna xxxx "XXXXXX" ja seega võiks...

Kasutaja A: Jah, ning ...

Kommentaarium võiks olla nähtav vaid siis, kui keegi on midagi kommenteerinud (nt blogis?), lisaks "kommenteeri".

LÄBI ARUTADA:



1. Kas netiviited on vajalikud? Sageli need muutuvad ja nii pole need enam 5 - X a pärast kasutatavad. Ehk oleks mõistlik kogu tekst kohe ümber tõsta ja lisada vaid märkus, nt: WISDOM LIBRARY (seisuga 30.12.2017)?
2. Ilmselt jääb rõhuv enamik kommentaariume tühjaks. Kas kommentaarid võiksid olla ikka iga sõna all või võiksid need olla kõik koos, nt kuskil ühes kommentaariumis?
3. Kas võiks lisada ka sõna häälduse?
4. Antu peaks põhinema kindlal leksikonil.
5. Viide [A III.220](#) peaks juhatama konkreetse ingliskeelse teksti juurde. On võimalik lisada kogu Tipiṭaka tõlge nii paali kui inglise keeles (ka mitu tõlget, sõltuvalt sellest kas me saame loa neid kasutada) või lihtsalt inglise keelne viidata <https://www.accesstoinsight.org/tipitaka/an/an05/an05.180.than.html> kust soovi korral on edasi võimalik liikuda paali originaaltekstile; või <https://suttacentral.net/en/an5.180> Muidugi, see lisab kõvasti töö mahtu. Ning kui selline lingitud tekst on juba valmis, kas siis võiks see olla ka ehk e-raamatuna saadaval?  
Vt ka siit: <https://suttacentral.net/define/dhamma>